

12 באוקטובר 2020

לכבוד
מר מתניהו אנגלמן
מבקר המדינה

שלום רב,

הנדון: היעדר התייחסות מגדרית בדו"ח המבקר בנושא טיפול הממשלה במובטלים ובדורשי עבודה במשבר הקורונה

1. שדולת הנשים בישראל פועלת מזה למעלה משלושה עשורים לקידום השוויון בין המינים בישראל ולמיגור האפליה והאלימות כלפי נשים. אנו רואות חשיבות רבה בקידום זכויות נשים בחברה הישראלית ובהטמעת חשיבה מגדרית בכלל ההליכים הציבוריים אשר לוקחת בחשבון את חוויות החיים השונות של נשים, ופועלות לשם כך הן בזירה המשפטית והציבורית והן במסגרת קידום חקיקה בכנסת ישראל.
2. אנו פונות אליך על רקע פרסום [ממצאי הביניים](#) של דו"ח הביקורת המיוחד על טיפול הממשלה במובטלים ובדורשי עבודה במשבר הקורונה (ספטמבר 2020), אשר צפוי גם לעלות לדיון השבוע בוועדת ביקורת המדינה בכנסת.
3. אין צורך להכביר מילים על החשיבות הקריטית של ביקורת המדינה ביחס לטיפול בהיבטים השונים של משבר הקורונה הבריאותי-כלכלי. אשר על כן, הופתענו לגלות שממצאי הביניים נעדרים פילוח מגדרי והתייחסות לפגיעה המגדרית הברורה שגרם המשבר בשוק התעסוקה – נושא אשר גם נעדר כמעט כל טיפול מצד המדינה בהתמודדותה עם המשבר.
4. המציאות היומיומית של נשים בישראל מלמדת כי הן ניצבות בפני חסמים רבים לשוויון בשוק העבודה. עתות משבר משקפות בצורה מובהקת את אי השוויון המגדרי שכבר קיים בחברה ועלולות להעצים אותו. כך כבר קרה לאחר המשבר הכלכלי העולמי של שנת 2008 (ר' בהקשר זה [דו"ח של שדולת הנשים על השפעת משברים על נשים](#)), וכך קורה כעת: הנתונים שנאספו עד כה מלמדים כי בישראל, בדומה למדינות רבות בעולם, המשבר פוגע יותר בנשים, במיוחד בתחום התעסוקה.
5. כך, פורסם רק לאחרונה בתקשורת כי 66% מהמובטלים בגל השני הן נשים.¹ באשר לגל הראשון, עיבודי האגף הכלכלנית הראשית מיום 1.6.2020 הראו ששיעורי ההשבתה של נשים (21% בממוצע) גבוהים ביחס לאלו של גברים (16% בממוצע) בכל קבוצות האוכלוסייה, שסיכוי ההשבתה הגבוה של נשים מתקבל בעיקר ברמות השכר הנמוכות יחסית ובסה"כ 56% מהמושבתים היו נשים. כמו כן, ניכר כי תעסוקה של נשים חרדיות וערביות נפגעה באופן מיוחד.²
6. נתונים מעודכנים לסוף יוני ממדדי תעסוקת נשים של זרוע עבודה במשרד העבודה והרווחה מלמדים שבשיאו, הפער המגדרי בהשבתה בגל הראשון עמד על 10%, ושבסוף יוני (ביחס לינואר-פברואר) שיעור ההשתתפות בכוח העבודה עדיין היה נמוך יותר אצל נשים – כלומר יותר נשים עזבו את שוק העבודה. ביחס לאימהות (לילדים עד גיל 9), שיעור האבטלה שלהן היה דומה לזה של נשים בגילאי 25-44 ועמד על 22% (!), אלא שהירידה החדה ביותר בשיעור ההשתתפות בכוח העבודה מבין קבוצות האוכלוסייה (גם ביחס לנשים בגילאי 25-44), חלה ביחס לאימהות: ירידה של 6.7% במאי

¹ שחר אילן, '66% מהמובטלים בגל השני הן נשים - ועדיין אין סיוע ממוקד', כלכליסט, 30.9.2020.
² ר' אגף הכלכלנית הראשית, משרד האוצר, 'מאפייני העובדים המושבתים', 1.6.2020; צוות המומחים והמומחיות של המשבר, צוות נשים, 'השפעת משבר הקורונה על תעסוקת נשים ערביות וחרדיות', נייר עמדה מס' 1, מאי 2020; מיכל גרא מרגליות ומייסם גיליולי, 'הקורונה החזירה את החרדיות והערביות לאחור', TheMarker, 21.6.2020.

2020 לעומת מאי אשתקד, דבר שיכול ללמד באופן מדאיג על כך שיותר אימהות התייאשו מחיפוש עבודה.³

7. יתרה מכך, מסתמנת בעיה חמורה וקשה של מאות בקשות לפיטורי נשים בתקופות מוגנות (טיפול פוריות, הריון, לידה, תקופת לידה והורות וחזרה לעבודה לאחר תקופת לידה והורות), שמוגשות לממונה על חוק עבודת נשים במשרד העבודה והרווחה, שמשמעה כי נשים יוותרו מחוץ לשוק העבודה משך חודשים ארוכים ללא הכנסה. כך למשל, הוגשו 370 בקשות במאי 2020 לעומת 110 אשתקד. ישנם גם דיווחים על שיעורים גבוהים של הוצאה והארכה לחופשה ללא תשלום, וכן על שיעורים גבוהים של בקשות לצמצום משרות ושכר של נשים בתקופות מוגנות – 324 במאי 2020 לעומת 25 אשתקד.⁴ מן העדויות שמגיעות לקו הפתוח של שדולת הנשים לסיוע בדיני עבודה, עלות בעיות רבות באופן הטיפול בבקשות הללו. רק היום פורסם בתקשורת כי אושרו 90% מ-15 אלף הבקשות שהוגשו להוצאת נשים בהריון לחל"ת (לעומת שנה רגילה בה יש במוצע כאלף בקשות בלבד).⁵
8. על רקע הפגיעה הברורה והקשה בתעסוקת נשים בישראל, שמשמעה לא רק פגיעה בזכויות של נשים ובחוסן הכלכלי של משפחות שלמות שנסמכות על משכורתן כדי להתקיים, אלא גם – וכפי שמחקרים מראים – בחוסנה של החברה כולה,⁶ דרושים צעדים אקטיביים להגנה על זכויות נשים בעבודה, ולהבטחת חזרה ושילוב מיטביים שלהן בשוק העבודה בעת קשה זו. אלא שצעדים כאלה נעדרים ממדיניות הממשלה, אשר טרם נדרשה באופן מהותי ורציני לנושא. התוצאות עלולות להיות הרות אסון להישגים הרבים שכבר הושגו בתחום השוויון המגדרי ולחברה הישראלית כולה.
9. אשר על כן, אנו קוראות לך להנחות בדחיפות את משרדך לכלול ניתוח מגדרי של הפגיעה בשוק התעסוקה ולהתייחס להיעדר הטיפול מצד המדינה במאות אלפי המובטלות ודורשות העבודה.
10. מעבר לכך, יש להבטיח כי בכל ביקורת אודות הטיפול במשבר בהיבטיו השונים, ייכלל ניתוח מגדרי שיתייחס לפגיעה במחצית מן האוכלוסייה. בהקשר זה לא למותר לציין, כי הפגיעה המגדרית שגרר המשבר באה לידי ביטוי בתחומי חיים נוספים כמו בדיווחים על אלימות גואה כלפי נשים במשפחה ורציחתן של 14 נשים מאז החל המשבר,⁷ כשמחדל הטיפול בנושא בעת המשבר בהחלט ראוי לביקורת.
11. אנו מציעות כל עזרה שנדרשת בעת הזו, ונודה לתגובתך.

בכבוד רב,

 שי אוקסנברג, עו"ד
 מנהלת קידום מדיניות וחקיקה

 מיכל גרא מרגליות, עו"ד
 מנכ"לית שדולת הנשים בישראל

העתקים:

יו"ר וחברי וחברות הוועדה לענייני ביקורת המדינה בכנסת

³ מדדי תעסוקת נשים – מאי ויוני 2020, זרוע העבודה, יולי 2020, הוצג במסגרת שולחן עגול ממשלה-חברה אזרחית בנושא תעסוקת נשים ביום 28.7.2020.

⁴ שם.

⁵ מתן ברנר, 'הקורונה דרשה את חוקי העבודה, והיקף הפיטורים של נשים בהריון מזנק', גלובס, 12.10.2020.

⁶ ר' כאמור בדו"ח של שדולת הנשים על השפעת משברים על נשים.

⁷ לי ירון, 'מועד היעד חלף, אך יחידה למעקב אחר גברים אלימים טרם הוקמה', הארץ, 2.10.2020. אשר למעקב אחרי ספירת הנרצחות ר' מידע של עמותת תזכור.